

อรรณ อินทร์ขาว 2552: การใช้ประโยชน์ทรัพยากรน้ำของชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ลุ่มน้ำสาขา
ห้วยแม่ท้อ จังหวัดตาก ปรินญาวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (การจัดการลุ่มน้ำและสิ่งแวดล้อม) สาขาวิชา
การจัดการลุ่มน้ำและสิ่งแวดล้อม ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก:
อาจารย์กิตติชัย รัตนะ, ปร.ค. 175 หน้า

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพเศรษฐกิจสังคม รูปแบบการใช้ประโยชน์ทรัพยากรน้ำ
ของชุมชน และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมที่มีต่อการใช้น้ำของ
ชุมชน เพื่อให้ข้อเสนอแนะต่อแนวทางการจัดการใช้น้ำ การศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดย
ใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ประชากรตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำสาขาห้วยแม่ท้อ จังหวัดตาก
จำนวน 400 ครัวเรือน จากจำนวน 3,399 ครัวเรือน ซึ่งครอบคลุมครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ดินน้ำ กลางน้ำ และ
ท้ายน้ำ ระหว่างเดือนสิงหาคม – ตุลาคม พ.ศ. 2551 วิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้สถิติไคสแควร์ (Chi-square)
กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการศึกษาพบว่า ประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 59.50 มีอายุอยู่ในช่วง 40-49 ปี
ร้อยละ 27.50 ได้รับการศึกษาในชั้นประถมศึกษาตอนต้นร้อยละ 41.80 สถานภาพการถือครองที่ดินไม่มี
กรรมสิทธิ์ร้อยละ 52.00 มีจำนวนที่ดินทำกิน 1-5 ไร่ร้อยละ 33.00 ประกอบอาชีพหลักในภาคเกษตรกรรม
ร้อยละ 60.75 รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนเท่ากับ 7,704.01 บาท/เดือน รายจ่ายเฉลี่ยของครัวเรือนเท่ากับ 6,621.48
บาท/เดือน มีหนี้สินร้อยละ 56.20 เป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชนร้อยละ 53.00 ที่ตั้งของชุมชนอยู่ในพื้นที่ท้ายน้ำ
ร้อยละ 51.00 ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำร้อยละ 61.30 ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ สภาพปัญหา
ของชุมชน และความต้องการปัจจัยพื้นฐานของชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนรูปแบบการใช้ประโยชน์จาก
ทรัพยากรน้ำของชุมชนมี 4 ประเภท คือ 1) การใช้น้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค 2) การใช้น้ำเพื่อการเพาะปลูกพืช
3) การใช้น้ำเพื่อการเลี้ยงสัตว์ 4) การใช้น้ำเพื่อการอุตสาหกรรมและบริการ

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้น้ำจากทรัพยากรน้ำเพื่อ
การเพาะปลูกพืช ได้แก่ อาชีพหลัก สถานภาพการถือครองที่ดิน จำนวนที่ดินทำกิน การเป็นสมาชิกกลุ่มใน
ชุมชน และที่ตั้งของชุมชน ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้น้ำจากทรัพยากรน้ำเพื่อการเลี้ยงสัตว์ ได้แก่
อาชีพหลัก สถานภาพการถือครองที่ดิน จำนวนที่ดินทำกิน การมีหนี้สิน การเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน การ
ได้รับข้อมูลข่าวสาร ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ และที่ตั้งของชุมชน ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้
ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำเพื่อการอุตสาหกรรมและบริการ ได้แก่ อาชีพหลัก และจำนวนที่ดินทำกิน ดังนั้น
แนวทางในการจัดการใช้น้ำจากทรัพยากรน้ำให้เกิดความยั่งยืน ควรส่งเสริมความรู้ให้แก่ประชาชนใน
พื้นที่ และสนับสนุนให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างเป็นระบบ

Orrawan Inkhaw 2009: Water Resources Utilization of Local Community in Huai Mae Tho Sub-watershed, Tak Province. Master of Science (Watershed and Environmental Management), Major Field: Watershed and Environmental Management, Department of Conservation. Thesis Advisor: Mr. Kitichai Rattana, Ph.D. 175 pages.

The objectives of this research were to study socio-economic condition and pattern of water resources utilization of community, to find the relationships between socio-economic factors of water resources utilization of community, and to give the suggestion guideline for sustainable management of water resources utilization. Questionnaires were designed for data collection and were distributed to about 400 households from totally 3,399 households that covered headwater, middlewater and downstream areas during August to October 2008 in the Huai Mae Tho Sub-watershed. The collective data was analyzed by using a correlation method through Chi-square by assigning a significance value of 0.05.

The result found that majority of samples are female and most of them are aging between 40-49 years old, 41.80% are primary school education level, 52.00% are illegal registered land holding status, 33.00% have own area size 1-5 rai, 60.75% are agriculture. The average household incomes were 7,704.01 bath/month, average expenditure were 6,621.48 bath/month and 56.20% have debt condition. The 53.00% of them are group membership, 51.00% of the community physical are setting at downstream area and 61.30% can access to information on water resources. Level of knowledge on water resources, problems condition and basic need factors among samples is medium level. The pattern of water resources utilization of community was 4 patterns: 1) for the necessities of life, 2) for crop growing, 3) for livestock and 4) for industrial and service.

The result of relationship analysis found that the correlation factors for crop growing were main occupation, land holding status, own area size, group membership and community physical setting. The correlation factors for livestock were main occupation, land holding status, own area size, debt condition, group membership, access to information on water resources, knowledge of water resources and community physical setting. The correlation factors for industrial and service were main occupation and own area size. The guideline for sustainable water utilization management, is to promote the knowledge of water utilization to the farmers and promote them to involve in the water resources management system.